

Biuletyn Informacji Publicznej

Instytutu Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

Dane osoby z katalogu osób "rozpracowywanych"

Imiona: Władysław

Nazwisko: Gas

Miejsce urodzenia: Kamieńczyce

Data urodzenia: 31-05-1917

Imię ojca: Stanisław

Imię matki: Marianna

Dodatkowe informacje: W aktach nie ma pewnych informacji co do przynależności konspiracyjnej Gasa w czasie II wojny światowej. Miał on należeć do Armii Krajowej, Narodowych Sił Zbrojnych i / lub Batalionów Chłopskich. W oparciu o materiały zachowane w IPN nie da się stwierdzić ze stuprocentową pewnością jak było naprawdę.

Treść zapisów ewidencyjnych

Opis materiałów

Stan zachowania

Uwagi

Akta śledcze przeciwko Władysławowi Gasowi i innym. W czasie II wojny światowej żołnierz Narodowych Sił Zbrojnych ps. "Jelito". Z działalności tej ujawnił się 15.10.1945. W dniu 14.06.1946 w jego zabudowaniach została przeprowadzona przez PUBP w Miechowie rewizja, w wyniku której odnaleziona została broń. W dniu 15.06.1946, w celu wyjaśnienia tej sprawy, Władysław Gas dobrowolnie zgłosił się do PUBP w Miechowie, gdzie został zatrzymany jako współpracownik antykomunistycznej organizacji; w momencie zatrzymania została przeprowadzona u niego rewizja osobista. Śledztwo przeciw niemu prowadził oficer śledczy PUBP w Miechowie Tadeusz Magiera. W czasie śledztwa zastraszony. Akt oskarżenia przeciwko Gasowi i innym sporządził Magiera 09.08.1946. Został został oskarżony z art. 3 i 6 Dekretu z 16.11.1945, tj. o współpracę z organizacją niepodległościową Zawrzykrają przez zapewnienie jej wyżywienia oraz przechowywanie broni tejże organizacji w swojej stodole. Sprawa została przesłana do Wojskowego Sądu Rejonowego w Krakowie. Po realizacji procesowej akta sprawy złożono 26.10.1953 w archiwum WUBP w Krakowie pod sygn. 13453/I. Przerzejestrowano 26.04.1972 do nr 3621/III.

Akta o sygn. IPN Kr 07/3404 t. 1 (3621/III).

Sprawa przed Wojskowym Sądem Rejonowym w Krakowie przeciwko Władysławowi Gasowi i innym. Postanowienie o tymczasowym aresztowaniu wydał 25.06.1946 podprokurator WPR w Krakowie por. Jerzy Paul. Sporządzony 09.08.1946 przez Magierę akt oskarżenia, został przesłany 15.08.1946 do WSR w Krakowie. Rozprawa Główna odbyła się 17-19.08.1946 przed WSR w Krakowie, który orzekł w składzie: przewodniczący - mjr Julian Haraschin, asesor - ppor. Ludwik Kiełtyka i ławnik plut. Eugeniusz Faryński. Skazany z art. 3 Dekretu z 16.11.1945 i art. 86 par. 2 KKWP, tj. za przynależność do Zrzeszenia WiN oraz za posiadanie broni na karę śmierci. W opinii sądu składającego z 20.08.1946 Władysław Gas zasługiwał na zastosowanie wobec niego prawa łaski; do wniosku Sądu Bierut przychylił się i decyzją z 18.09.1946 zamienił mu karę śmierci na 15 lat więzienia. Przeniesiony 02.09.1946 z Więzienia przy ul. Senackiej do Więzienia przy ul. Montelupich w Krakowie. Na posiedzeniu niejawnym w dniu 26.03.1946 WSR w Krakowie na podstawie ustawy o amnestii obniżył wyrok o 1/3, tj. do 10 lat więzienia. Karę więzienia odbywał w Więzieniu w Rawiczu, w Sosnowcu-Radocha oraz w Ośrodku Pracy Więźniów w Rudzie Śląskiej i OPW w Piechcinie. Na posiedzeniu niejawnym 27.11.1953 WSR w Krakowie postanowił o zwolnieniu warunkowym z odbycia pozostałej kary. Zwolniony z więzienia 06.12.1953. Po wyjściu z więzienia Władysław Gas ubiegał się o rehabilitację - brak informacji o dalszym biegu sprawy.

Akta o sygn. IPN Kr 110/349 t. 1-2 (Sr 462/46).

Julian Polan-Haraschin, zastępca przewodniczącego WSR w Krakowie w latach 1946-1951 i 1958-1962, zbrodniarz komunistyczny, odpowiedzialny za wydanie ponad 65 wyroków śmierci na żołnierzy podziemia niepodległościowego, pułkownik LWP (zdegradowany w 1963 roku) – zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Julian_Polan-Haraschin.

Księga Główna Więźniów Karnych Centralnego Więzienia w Rawiczu za lata 1945-1948. Władysław Gas przybył do CW w Rawiczu 09.06.1947 z Więzienia przy ul. Montelupich w Krakowie.

Akta o sygn. IPN Po 3/35.

Księga Główna Więźniów Karnych Centralnego Więzienia w Rawiczu za 1951 rok. Władysław Gas przybył do CW w Rawiczu 09.06.1947 z Więzienia przy ul. Montelupich w Krakowie. Przeniesiony 24.11.1952 do Więzienia w Sosnowcu Radocha.

Akta o sygn. IPN Po 3/38.

Sprawa Ewidencyjno-Obserwacyjna nr 2938/F/56 została założona przez PUdsBP w Miechowie na Władysława Gasa w związku z kontrolą jego działalności po wyjściu z więzienia. Rozpracowanie nie wykazało "żadnej wrogiej działalności" rozpracowanego, w związku z tym sprawa została zakończona 28.02.1958 i złożona 11.03.1958 w Archiwum Wydz. "C" KWMO w Krakowie pod dawną sygn. 3009/R. Przerejestrowano 18.02.1967 do nr 9093/II. Skomasowano 26.04.1972 z aktami śledczymi o sygn. 3621/III.

Akta o sygn. IPN Kr 07/3404 t. 1 (3621/III).

Sprawa Operacyjnej Obserwacji (SOO) krypt. "Zbrodniarze", nr 726/B została założona 27.11.1961 przez Referat do Spraw Bezpieczeństwa KPMO w Miechowie na Władysława Gasa i inne osoby, związane w czasie wojny z Brygadą Świętokrzyską NSZ, a następnie z WiN. Przy czym część osób tego środowiska działała później w organizacji Józefa Lacha. Do rozpracowania użyto sieci agenturalnej, m.in.: TW "Liść", KO "Ch. Lu", KO "M.J.", KO "M.S." i innych. Sprawę zakończono i materiały złożono w Archiwum Wydz. "C" KWMO w Krakowie pod sygn. 5483/R. Przerejestrowano 18.02.1967 do nr. 9093/II.

Akta o sygn. IPN Kr 010/8938 (9093/II).

Władysław Gas był kontrolowany operacyjnie przez KPMO w Miechowie w ramach Kwestionariusza Ewidencyjnego. Został on założony w grudniu 1970 w związku z jego dawną działalnością w NSZ oraz współpracą z organizacją winowską (Franciszka Zawrzykraj). Do rozpracowania Gasa wykorzystano agenturę, w tym KO "GH" i KO "BS". KE zakończono 20.11.1974, a jako powód zakończenia podano, że: "w okresie czteroletniej obserwacji figurant nie przygotowywał ani nie prowadził wrogiej działalności". Brak dokładnej daty rozpoczęcia, kryptonimu oraz numeru rejestracyjnego prowadzonego Kwestionariusza.

Akta o sygn. IPN Kr 07/3404 t. 2 (3621/III).

Charakterystyka nr 31 dotycząca oddziału organizacji Wolność i Niezawisłość (WiN) pod dowództwem Franciszka Zawrzykraj vel Józefa Zdankiewicza ps. "Wicher", opracowana w Wydz. "C" KWMO w Krakowie w latach 1975-1978. Zawrzykraj zginął w czasie akcji w marcu 1946 (inf. z karty z kartoteki IPN Kr 0116). Po śmierci Zawrzykraj, oddziałem dowodził Czesław Łoś ps. „Leśny” (podstawiony przez UB agent ps. "Burza"). Oddział Zawrzykraj działał w okresie od czerwca 1945 do listopada 1946 na terenie powiatu miechowskiego. Był podzielony na dwie części: zachodnią, dowodzoną przez samego Zawrzykraj oraz wschodnią, dowodzoną przez jego zastępcę – Henryka Srogę ps. „Zamek”. Przez cały okres istnienia w oddziale służyło 45 żołnierzy oraz posiadał on 14 współpracowników. Był to oddział bardzo aktywny o wybitnie niepodległościowym profilu. Przeprowadził w sumie 36 akcji, w tym m.in.: odbito 22.08.1946 H. Srogę, aresztowanego uprzednio przez PUBP w Miechowie; 10.02.1946 zaatakowano konwój MO, który prowadził aresztowanych żołnierzy tej organizacji - akcja zakończyła się pełnym sukcesem, a po niej oddział rozbił posterunek MO w Zagórzycach (siedzibie gminy Wielko-Zagórze). Inne akcje dotyczyły również ataków na posterunki MO i placówki ORMO, a także likwidacji 2 członków PPR, ataku na żołnierzy sowieckich etc. Oddział Zawrzykraj został ostatecznie rozbit przez UB 08.11.1946. Do jego likwidacji szczególnie przyczynili się następujący funkcjonariusze PUBP w Miechowie: Tadeusz Magiera, Henryk Capiga, Józef Dysko, Tadeusz Boruciński, Stanisław Szarek, Eugeniusz Maczek. Materiały zawierają kwestionariusz osobowy Władysława Gasa, który występuje jako żołnierz tej organizacji, dodatkowo przechowujący jej broń, zatrzymany 15.07.1946 i skazany 19.08.1946 przez WSR w Krakowie na karę śmierci.

Akta o sygn. IPN Kr 074/30 (31/X). Charakterystyka organizacji Zawrzykraj znajduje się również pod sygn. IPN Ka 057/113 t. 1-3.

Rozpracowanie agenturalne na organizację Franciszka Zawrzykraję ps. "Wicher" zostało założone przez PUBP w Będzinie 13.06.1946. Wykorzystano do niego agenta ps. "Burza", którym okazał się Czesław Łoś, dowódca tej organizacji od czasu śmierci Zawrzykraję, tj. od marca 1946 roku. Łoś został zatrzymany przez PUBP w Będzinie 13.06.1946 i zwerbowany do współpracy przez zastępcę szefa PUBP w Będzinie Józefa Raka. W wyniku złożonych przez niego zeznań jeszcze tego samego dnia przygotowano zasadzkę, w wyniku której został zabity Franciszek Zawrzykraj, a Łoś został podstawiony na jego miejsce jako dowódca. Również w wyniku zeznań Łosia została przeprowadzona następnego dnia rewizja w zabudowaniach Władysława Gasa i wykryta broń organizacji Zawrzykraję. Władysław Gas występuje jako żołnierz organizacji, przechowujący broń oddziału, aresztowany 14.06.1946. W związku z całkowitą likwidacją organizacji Zawrzykraję, w dniu 06.12.1948 materiały zostały złożone w Archiwum Wydz. II WUBP w Katowicach. Przerzejestrowane 17.08.1971 do nr 3198/III.

Akta o sygn. IPN Ka 06/455 (3198/III).

Akta gromadzone przez Departament III MSW w sprawie byłych żołnierzy Armii Krajowej oraz członków antykomunistycznych organizacji młodzieżowych pozostających w latach 1957-1966 w zainteresowaniu Służby Bezpieczeństwa. Władysław Gas występuje jako żołnierz Armii Krajowej, skazany na 10 lat więzienia.

Akta o sygn. IPN BU 0296/239 t. 7 (KS/4/1212) s. 17 (20).